

Katedra Nauk o Bezpieczeństwie
Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej Pana mgr. inż. Bogdana Jacka Sowy
nt.: „Model wykorzystania zasobów osobowych Sił Zbrojnych RP
do realizacji zadań zarządzania kryzysowego”
opracowanej pod kierunkiem promotora Pana prof. dr. hab. inż. Tadeusza Szczurka
przy współudziale promotora pomocniczego Pana dr. inż. Grzegorz Kaliciaka
sporządzona na potrzeby postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego
doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie**

Podstawa opracowania recenzji

Uchwała nr 49/RDN NoB/2024 Rady Dyscypliny Nauki o Bezpieczeństwie Wojskowej Akademii Technicznej z dnia 21 maja 2024 r.

1. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej

Wszechobecność symptomów zmian w środowisku bezpieczeństwa państwa, zagrożeń naturalnych i antropogenicznych oraz sytuacji kryzysowych a w ich konsekwencji zdarzeń nadzwyczajnych a także rezultatów ich wystąpienia powoduje duże zainteresowanie nimi. Zajmują się nimi zarówno naukowcy, jak i osoby parające się zarządzaniem kryzysowym w bieżącej działalności administracji publicznej.

Charakter sytuacji kryzysowych powoduje, że nie można się im przeciwstawić pojedynczo. Aby ponieść, jak najmniejsze straty w wyniku ich wystąpienia oraz, jak najszybciej, przywrócić poziom normalnego funkcjonowania danej społeczności, podejmuje się wspólne działania podmiotów państwowych i pozapaństwowych w ramach tzw. „zarządzania kryzysowego”.

Analiza opracowań naukowych oraz dokumentów regulujących funkcjonowanie systemu zarządzania kryzysowego można postrzegać go przez pryzmat właściwości organizacyjno-rzeczowych. Takie podejście pozwala rozpatrywać elementy tego systemu ujęciach, tj. podmiotowym, przedmiotowym, strukturalnym oraz formalnym. W ujęciu podmiotowym, stanowi on ogół podmiotów wykonujących określone funkcje (obowiązki) związane z ochroną ludności i majątku narodowego przed skutkami oddziaływań kryzysowych. Natomiast w ujęciu strukturalnym rozpatrywać go należy jako uporządkowany

logicznie zbiór podmiotów realizujących te funkcje na wszystkich szczeblach organizacyjnych państwa. Wskazane powyżej założenie pozwala także ustalić, iż istotą ujęcia przedmiotowego tego systemu jest działalność, której przedmiotem jest chronione dobro. Z kolei ujęcie formalne sprowadza się do określania i stosowania norm prawnych do działań w warunkach wystąpienia sytuacji kryzysowych.

Jednym z istotnych elementów systemu zarządzania kryzysowego państwa są Siły Zbrojne RP. Ich udział we wspomnianym systemie wydaje się być dobrze rozpoznany. Jednakże zmienność, skala, charakter i siła niekorzystnych zjawisk wpływających pejoratywnie na bezpieczeństwo państwa skłania do nieprzerwanej racjonalizacji wyżej wymienionego systemu, a zatem wszystkich jego elementów, w tym również wojska. Racjonalizacji obejmującej między innymi naukowe poszukiwanie coraz bardziej sprawnych, efektywnych i skutecznych rozwiązań wykorzystania potencjału wszystkich elementów systemu zarządzania kryzysowego.

Z uwagi na powyższe za uzasadnione uznaję podjęcie wysiłku badawczego przez Pana mgr. inż. Bogdana Jacka Sowy (Doktoranta), czego rezultatem było opracowanie pod kierunkiem promotora Pana prof. dr. hab. inż. Tadeusza Szczurka przy współudziale promotora pomocniczego Pana dr. inż. Grzegorza Kaliciaka rozprawy doktorskiej nt. „Model wykorzystania zasobów osobowych Sił Zbrojnych RP do realizacji zadań zarządzania kryzysowego”.

2. Ogólna charakterystyka rozprawy

Recenzowaną rozprawę opracowano na 419 stronach (w tym jedna strona – zamierzony vacat). W skład dysertacji wchodzi: strona tytułowa, streszczenia w językach polskim i angielskim, spis treści, słownik terminów, wstęp, cztery rozdziały, zakończenie, bibliografia, oraz spisy tabel i rysunków.

3. Ocena założeń badawczych, ich realizacji i przedstawienia w dysertacji

Przedstawiona do recenzji dysertacja stanowi prawidłowo skonstruowaną logiczną całość o niewątpliwych walorach naukowych.

We wstępie (s. 12 – 14) Autor dysertacji odniósł się w syntetyczny sposób do pobudek skłaniających Go do podjęcia badań oraz scharakteryzował poszczególne części rozprawy.

W rozdziale pierwszym pt. „Metodologia badań własnych” (s. 16 – 38) Doktorant przedstawił przyjęte przez siebie założenia badawcze poświęcając im kolejne podrozdziały związane z: uzasadnieniem wyboru tematu pracy, przedmiotem i podmiotem badawczym,

obszarem i okresem badawczym, problemami badawczymi, celami badawczymi, tezami badawczymi, zmiennymi zależnymi i niezależnymi, materiałami źródłowymi, metodami oraz technikami i narzędziami badawczymi.

Sytuacja problemowa została przedstawiona prawidłowo, bowiem Doktorant przekonywująco przedstawił uwarunkowania funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz udziału w nim Sił Zbrojnych RP. Położył przy tym nacisk na stan obecny i pożądany.

Z kolei przedmiot badań został określony niefortunnie w kontekście tytułu pracy („Model wykorzystania zasobów osobowych Sił Zbrojnych RP do realizacji zadań zarządzania kryzysowego”), bowiem Doktorant na s. 25 stwierdził, że „Przedmiotem badań własnych autora jest model wykorzystania zasobów osobowych Sił Zbrojnych RP w zakresie realizacji zadań zarządzania kryzysowego w systemie bezpieczeństwa narodowego” (podkreśl. B.W.). Refleksję tę wzmagają również to, że na s. 16 Doktorant napisał „System zarządzania kryzysowego RON (resortu obrony narodowej – wtrąc. B.W.) i jego miejsce w narodowym systemie zarządzania kryzysowego to interesujący przedmiot badań w obszarze bezpieczeństwa narodowego”. Uwzględniając powyższe uwagi, chętnie poznałbym argumenty przemawiające za takim określeniem przedmiotu badań jakiego dokonał Autor dysertacji.

Za prawidłowo określone należy uznać główny i szczegółowe problemy badawcze (s. 27). Chociaż główny problem badawczy jest kombinacją dwóch pytań. W moim przekonaniu pierwsze pytanie brzmi „Jaką formę winno przyjąć rozwiązanie modelowe dla resortu obrony narodowej w systemie zarządzania kryzysowego?” oraz drugie połączone spójnikiem „i” stosowanym do łączenia zdań odnoszących się do tych samych przedmiotów bądź faktów w brzmieniu „w jaki sposób nowy model wykorzystania zasobów osobowych Sił Zbrojnych RP w zakresie realizacji zadań zarządzania kryzysowego wpłynie na poprawę bezpieczeństwa narodowego w obliczu obecnych zagrożeń?”.

W zasadzie za poprawnie skonstruowane należy uznać cele badawcze (z zastrzeżeniem, o którym mowa poniżej), które wskazują na to, że Doktorant formułując je założył poszerzenie wiedzy o zarządzaniu kryzysowym i Siłach Zbrojnych RP realizujących zadania w sytuacjach kryzysowych, określenie relacji między nim a zjawiskami na to zarządzanie wpływającymi oraz wyjaśnienie związków przyczynowych między nim a jego determinantami. Nie mniej jednak chętnie poznałbym stanowisko Doktoranta dotyczące relacji między głównym celem badań a celami poznawczym i użytecznym.

Intrygujące w kontekście oceny metodologicznej jest przyjęcie przez Doktoranta „tez badawczych”, co nie jest powszechne w rozprawach doktorskich. Autor recenzowanej dysertacji napisał na s. 29 „Punktem wyjściowym do określenia tez, według Jerzego Apanowicza, jest *nasza ogólna wiedza o problemie badawczym. Im ta wiedza będzie głębsza, tym łatwiej będzie można określić za pomocą tez, co chcemy wiedzieć, a tym samym zbadać, poznać, udowodnić i rozwiązać. Stawiając tezy, musimy pamiętać, by były one konkretne, szczegółowe i krótkie. Teza powinna dotyczyć tylko jednego zagadnienia. Jednej konkretnej, szczegółowo uzasadnionej (udokumentowanej) odpowiedzi*”. W kontekście tych słów proszę Doktoranta o przedstawienie argumentów przemawiających za przyjęciem tez badawczych i rezygnację z hipotez pamiętając o tym, że J. Apanowicz w przywołanej pracy na s. 46-47 stwierdził „Wyrażając w tezach (problemach szczegółowych, pytaniach problemowych) założenie, konkluzję lub twierdzenie istnienia związków i zależności między poszczególnymi przedmiotami, faktami lub zjawiskami (procesami) w danym problemie badawczym przygotowujemy przesłanki (fakty naukowe) do sformułowania hipotezy”. Przedstawiając owe argumenty proszę również Doktoranta o to, żeby w swej argumentacji uwzględnił słowa Karla Poppera stwierdzającego, że „celem nauki jest poszukiwanie dobrych wyjaśnień dla wszystkiego, co według nas potrzebuje wyjaśnienia (...) musi to być wyjaśnianie za pomocą sprawdzalnych i falsyfikowalnych praw uniwersalnych oraz warunków początkowych (...). Przypuszczenie, że celem nauki jest poszukiwanie dobrych wyjaśnień prowadzi nas do idei stopniowego poprawienia wyjaśnień poprzez podnoszenie stopnia ich sprawdzalności, to znaczy poprzez przechodzenie do lepiej sprawdzalnych teorii, do teorii o większej treści, wyższym stopniu uniwersalności i wyższym stopniu dokładności. Ma to bez wątpienia ścisły związek z rzeczywistą praktyką nauk teoretycznych” (K. Popper, *Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna*, PWN, Warszawa 1992, s. 252). Odnosząc się do powyższych ocen, próśb i sugestii zachęcam Doktoranta do zapoznania się z pracami traktującymi o metodologii bezpieczeństwa i wykorzystania ich w przyszłości, między innymi, tj.: A. Dawidczyk, *Poradnik dla doktorantów i habilitantów nauk o bezpieczeństwie*, Difin, Warszawa 2022, A. Dawidczyk, J. Jurczak, *Metodologia bezpieczeństwa w przykładach i zastosowaniach*, Difin, Warszawa 2022, J. Gierszewski, A. Pieczywok, *Metodologiczne podstawy badań problemów bezpieczeństwa*, Difin, Warszawa 2020 oraz B. Kuc, Z. Ścibiorek, *Zarys metodologii nauk o bezpieczeństwie*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2018 oraz M. Cieślarczyk, *Teoretyczne i metodologiczne podstawy badań problemów bezpieczeństwa i obronności państwa*, Akademia Podlaska, Siedlce 2010.

Za prawidłowo zorganizowany należy uznać proces badawczy przy właściwie zastosowanych w toku badań metod, technik i adekwatnych do potrzeb narzędzi badawczych.

Analiza i ocena metodologicznych aspektów recenzowanej rozprawy pozwala dodatkowo na stwierdzenie, że w toku badań i ostatecznego opracowania dysertacji wykorzystano wartościową literaturę dotyczącą badań bezpieczeństwa. Kwerenda materiału źródłowego i literatury przedmiotu jest poprawna.

W „Zakończeniu” rozprawy (s. 375 – 384) Autor nawiązał do najistotniejszych zagadnień odnoszących się do założeń badawczych i rezultatów przeprowadzonych badań.

Oceny metodologicznych aspektów dysertacji dostarczają również treści poszczególnych rozdziałów recenzowanej pracy. Wskazują one na stosowne wykorzystanie przez Doktoranta wiedzy i informacji dotyczących rozpatrywanych problemów.

Mimo niewątpliwych zalet metodologicznych pracy, wątpliwości oprócz przedstawionych powyżej, wzbudzają również te poniższe, o odniesienie do których proszę Doktoranta:

- stwierdzenie na s. 13 w brzmieniu „Uwzględniając zidentyfikowane kryteria, przyjęto następujące metody, techniki i narzędzia badawcze (podkreśl. B.W.): analiza, synteza, porównanie, analogie i uogólnienia, indukcja i dedukcja, opisane w pierwszym rozdziale dysertacji”;
- brak udokumentowania obserwacji pomimo, że na s. 13 Doktorant podkreśla, że „Poza metodami teoretycznymi w trakcie procesu badawczego zostały wykorzystane także metody empiryczne, tj. obserwacja ...”.

Reasumując, należy stwierdzić, mimo powyższych uwag, że Doktorant dysponuje umiejętnością dokonywania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań, na co wskazują treści recenzowanej dysertacji. Dowodzą one oprócz tego posiadania przez Doktoranta umiejętności uogólniania wyników swych badań.

Na podstawie przedstawionych powyżej analiz i ocen stwierdzam, że stronę metodologiczną oceniam jako zadowalającą.

4. Ocena merytoryczna dysertacji

Pod względem merytorycznym, zasadniczą część rozprawy stanowią rozdziały 2 – 4.

Rozdział drugi dysertacji pt. „Miejsce zarządzania kryzysowego wobec współczesnych zagrożeń w systemie bezpieczeństwa narodowego” (s. 39 – 179) odnosi się do zagadnień tj.: bezpieczeństwo narodowe i jego rodzaje, współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz zarządzanie kryzysowe. W rozdziale tym Doktorant należycie prezentuje

poglądy badaczy zajmującymi się badaniem bezpieczeństwa i państwa a związanych z naukami o bezpieczeństwie, naukami o polityce i administracji oraz stosunkami międzynarodowymi dotyczące bezpieczeństwa. Treści tej części pracy wskazują na posiadanie przez Autora dysertacji ogólnej wiedzy teoretycznej z zakresu nauk o bezpieczeństwie a odnoszących się tak do bezpieczeństwa państwa jak i zarządzania kryzysowego.

Trzeci rozdział dysertacji pt. „Siły Zbrojne RP w sytuacjach kryzysowych” (s. 180 – 309) dotyczy problemów tj.: prawne aspekty użycia Sił Zbrojnych RP w sytuacjach kryzysowych, system zarządzania kryzysowego resortu obrony narodowej, planowanie użycia Sił Zbrojnych RP w sytuacjach kryzysowych oraz ich działanie w operacjach reagowania kryzysowego NATO by w oparciu o nie zaprezentować aktualny model wykorzystania stanów osobowych Sił Zbrojnych RP w zakresie realizacji zadań zarządzania kryzysowego. Treści tej części pracy wskazują na duże znawstwo prezentowanych zagadnień. Wartość tego rozdziału podnoszą również wnioski z badań dotyczące szczegółowych rozwiązań stosowanych w resorcie obrony narodowej. W rozdziale tym Doktorant właściwie uzupełnił jego treści szkicami, które wzmacniają warstwę merytoryczną Jego wypowiedzi.

Kolejny czwarty rozdział dysertacji pt. „Modelowanie planowania użycia zasobów osobowych Sił Zbrojnych RP w zakresie realizacji zadań zarządzania kryzysowego” (s. 310 – 374) jest w mojej ocenie udaną kontynuacją dociekań Doktoranta prezentowanych w poprzednich częściach pracy. Stanowi on interesujący fragment pracy, nie tylko dla parających się zarządzaniem kryzysowym. W interesujący sposób przedstawiono w nim kwestie założeń modelowania, analizy użycia Sił Zbrojnych RP w sytuacjach kryzysowych oraz autorskie rekomendacje. W odniesieniu do tych ostatnich należy podnieść wartościowe rozważania dotyczące roli brygad Obrony Terytorialnej w systemie zarządzania kryzysowego, organizacji struktur resortu obrony narodowej w zakresie reagowania kryzysowego, relacji pomiędzy systemem reagowania kryzysowego tego resortu a systemem sojuszniczym. W ocenie tej części pracy trudno nie podkreślić bardzo dobrze prezentowanych danych statystycznych oraz umiejętnego ich wykorzystania do wsparcia autorskich poglądów. Niestety mankamentem tego rozdziału jest swobodne operowanie przez Doktoranta pojęciem „trend”. Stosuje go bowiem prawidłowo do określania zmian w latach 2014-2024, kiedy identyfikuje wzrost składanych wniosków o wsparcie elementów układu pozamilitarnego (prawidłowo: elementów podsystemu pozamilitarnego – wtrąć. B.W.) skierowane przez wojewodów do MON (s. 301 rozprawy). Ma to miejsce przy jednoczesnym

stosowaniu owego pojęcia odnoszącego się do liczby zwolnień z zawodowej służby wojskowej w JW zaangażowanych w operację „GRYF” w latach 2020 – 2023. A przecież słowo „Trend (tendencja rozwojowa) szeregu czasowego wyraża długookresową skłonność do monotonicznych (jednokierunkowych) zmian prognozowanej zmiennej (podkreśl. B.W.). Trend jest wynikiem trwałego oddziaływania na dane zjawisko (...) ustalonej kompozycji czynników, zarówno o charakterze obiektywnym, jak i subiektywnym” (*Prognozowanie w zarządzaniu przedsiębiorstwem, Cz. IV Prognozowanie na podstawie modeli trendu*, red. nauk. J. Nazarko, Politechnika Białostocka, Białystok 2017, s. 5).

Dobrze się stało, że Doktorant zwięździł swe rozważania w rozdziałach 1 – 4 podsumowaniami, co uporządkowało prezentację założeń badawczych oraz wyników naukowych dociekań.

Dokonując oceny merytorycznych aspektów recenzowanej dysertacji należy podkreślić, że cechuje ją obiektywizm autorskiej wypowiedzi poparty wykorzystaniem właściwie interpretowanych wiarygodnych źródeł wiedzy.

Ponadto, niemożliwe do przecenienia są wartościowe rozważania Doktoranta mające charakter diagnostyczny. Doktorant dowiódł umiejętności diagnozowania poprzez prawidłowe sformułowanie celów, określenie priorytetów, gromadzenie wiedzy oraz zrealizowanie przyjętych zadań diagnozowania.

Na podstawie przedstawionych do tej pory wniosków należy ocenić stronę merytoryczną recenzowanej rozprawy, jako prezentującą dobry poziom.

5. Ocena redakcyjna

Recenzowana praca napisana jest językiem komunikatywnym, przy zastosowaniu specjalistycznej terminologii właściwej dla nauk o bezpieczeństwie. W pracy nie ustrzeżono się niestety drobnych błędów językowych i potknięć redakcyjnych. Zaliczyć do nich można, między innymi:

- użycie na s. 9 określenia „Słownik terminów” w sytuacji prezentowania na s. 9-10 nie tyle terminów co wyjaśnienia najważniejszych skrótów stosowanych w dysertacji;
- powtórzenia, bowiem np. na s. 17 jest zapis „Ze względu na cały system zarządzania kryzysowego ważne było również utworzenie w 2017 roku Wojsk Obrony Terytorialnej i włączenie ich w 2018 roku w SZK RON” i następnie na s. 20 stwierdzenie „W 2018 roku Wojska Obrony Terytorialnej zostały włączone w system zarządzania kryzysowego resortu obrony narodowej”;

- stosowanie czasu przyszłego w odniesieniu do celów badań („Celem poznawczym będzie zidentyfikowanie zagrożeń będących źródłem sytuacji kryzysowych oraz określenie potrzeb ...” s. 28 oraz „... cel użytkowy zakłada wdrożenie w przyszłości do systemu zarządzania kryzysowego RON nowego modelu wykorzystania stanów osobowych ...”), podczas gdy rozprawa jest dziełem przedstawiającym wyniki badań już przeprowadzonych;
- brak należytej staranności przy prezentowaniu podstaw prawnych wykorzystania Sił Zbrojnych RP w sytuacjach kryzysowych, co znajduje swój wyraz w zwrocie na s. 201: „Zasadniczym aktem prawnym regulującym zakres zadań i kompetencje użycia oddziałów i pododdziałów SZ RP w sytuacjach kryzysowych jest ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz jej następczyni: ustawa o obronie Ojczyzny ...” (podkreśl. B.W.).

6. Problemy do wyjaśnienia

Recenzowana rozprawa doktorska porusza wiele problemów, które trudno ocenić jednoznacznie. Dlatego też, podczas jej publicznej obrony proszę Doktoranta, oprócz próśb wyartykułowanych do tej pory, o rozszerzone odniesienie się do:

- zmiennych zależnych i niezależnych uwzględnionych w przeprowadzonych badaniach;
- zastosowanego na s. 30 pojęcia „teza doktorska”;
- fragmentu dysertacji na s. 11 w brzmieniu: „Biorąc pod uwagę konstytucyjne przeznaczenie Sił Zbrojnych RP, zasadne wydają się pytania dotyczące sytuacji kryzysowych o charakterze niemilitarnym, w jakich powinny być wykorzystywane siły zbrojne, a także czynników wpływających na decyzje o zasadności użycia ich potencjału. W czasie złożoności pojawiających się zagrożeń należy również odpowiedzieć na pytanie, czy SZ RP powinny, a jeśli tak, to w jakich sytuacjach, brać odpowiedzialność za prowadzenie działań kryzysowych, do których nie są przeznaczone i przygotowywane?” (podkreśl. B.W.) w kontekście postanowień art. 25 ust. 1-3 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 122, z 2024 r. poz. 834);
- fragmentu rozprawy na s. 25-26 w brzmieniu: „... bezpieczeństwo usytuowane jest w przestrzeni globalnej, nie ma zatem jednoznacznie i precyzyjnie zdefiniowanych i oznaczonych granic na mapie. Gdy nałożymy na ten wymiar przestrzenny

bezpieczeństwa spektrum zagrożeń przedmiotowych oraz uwzględnimy wszystkie podmioty, które są jego uczestnikami, a także relacje (procedury działania), jakie zachodzą między nimi, zarówno w ich wewnętrznym, jak i zewnętrznym wymiarze, wyraźnie widać, z jak złożonym i interdyscyplinarnym obszarem badawczym mamy do czynienia. Dla celów badawczych, by ograniczyć przestrzeń i tym samym obszar prowadzonych rozważań, badań i analiz, na potrzeby uzyskania wiarygodnych wyników badań określono obszar badawczy pracy jako *terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*”;

- fragmentu rozprawy na s. 375 w brzmieniu: „Założenia te obejmują: (...) kategoryzowanie zagrożeń przez pryzmat potencjalnych niebezpieczeństw ...”;
- fragmentu rozprawy na s. 375 w brzmieniu: „System zarządzania kryzysowego RON stanowi jeden z głównych filarów systemu zarządzania kryzysowego w państwie (podkreśl. B.W.), dzięki dużemu potencjałowi sił i środków SZ RP oraz odpowiednich struktur rozmieszczonych na terenie całego kraju”;
- fragmentu rozprawy na s. 179 w brzmieniu: „Biorąc pod uwagę wnioski z procesu badawczego, przedstawione w niniejszym rozdziale, należy stwierdzić, że pierwsza teza szczegółowa – System Zarządzania Kryzysowego, funkcjonujący w oparciu o struktury administracji publicznej, dobrze wpisuje się w szeroko rozumiany system bezpieczeństwa narodowego i pełni kluczową rolę w zwalczaniu zagrożeń niemilitarnych a jednym z istotnych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa RP, mających wpływ na użycie SZ RP, jest szybkie i precyzyjne rozpoznanie zagrożenia – została potwierdzona” (podkreśl. B.W.).

7. Wniosek końcowy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi indywidualny dorobek Pana mgr. inż. Bogdana Jacka Sowy, mieszczący się w obrębie dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Analiza i ocena treści recenzowanej dysertacji pozwala postrzegać ją, jako oryginalne i usystematyzowane dzieło wzbogacone cennymi, naukowo uzasadnionymi wnioskami z przeprowadzonych badań, które dowodzą posiadania przez Doktoranta wiedzy z zakresu nauk o bezpieczeństwie oraz umiejętności organizacji badań i samodzielnego rozwiązywania problemów naukowych przez Doktoranta.

Zaprezentowane w niniejszej recenzji analizy, oceny i wnioski pozwalają ocenić pozytywnie recenzowaną rozprawę.

Stwierdzić należy również, że dysertacja Pana mgr. inż. Bogdana Jacka Sowy nt. „Model wykorzystania zasobów osobowych Sił Zbrojnych RP do realizacji zadań zarządzania kryzysowego” odpowiada warunkom określonym w przepisach powszechnie obowiązującego prawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, a tym samym spełnia ustawowe wymogi rozprawy doktorskiej oraz może być przedmiotem publicznej obrony.

Bernard Misiewicz